

ШЫН

Совет Эвилелин Коммунист партиясынын Тыва область болгаш Кызыл хоорай комитеттеринин, ажылчы чоннар депутаттарынын область Советинин органы.

1932 декабрь 9 ВТОРНИК № 238 (2668) ӨРТЭЭ 20 КОП.

Тайбың талалакчыларының IV Бүгү-эвилел конференциясы (1 арын).
Область Советинин сески сессиясы (1 арын).
ПАРТИЙЖИ АМЫДЫРАЛ: И. Кундан.—Партиянын XIX съездинин шийтпирлерин таныжып турар (2 арын).

С. Алес.—Диннакчыларынын негелдери (2 арын).
С. Фатеев.—Удуртулганын деннели бедидер (2 арын).
В. Банинов.—Обласка ном таралдылазынын айынын түнели (2 арын).
Район солунунун арыннарындан (3 арын).

Н. Релина.—Күүселденин хынадазын утуп болбас (3 арын).
Колхоз тургузушкунунун айтырларынын талазы-биле юридикт консултация (4 арын).
Кыдат Улус Республикада (4 арын).
Кореяда болушкуннар (4 арын).

Көдээ ажил-агый машиналарының септелгезин дүргедедир

Машина-трактор станцияларының ролу көдээ ажил-агыйда соксаал чок өзүп турар. Партиянын XIX съездинин бешки беш чыл планынын талазы-биле директиваларында: «Машина-трактор станцияларынын ажылын экижидерин хандырар, колхоз бүдүрүлгезинин бүгү-ле адырларына улуз күш үнер ажылдарын механизастар талазы-биле, оларнын ажил-чорудулазын калбартыр болгаш көдээ ажил-агый культуларынын дүжүттүүнү база мал ажылының продуктулуунун талазы-биле планнарнын күсүлдөзү дээш МТС-терин харыс салгазын бедидер» деп айтыткан.

Тракторлардын болгаш өске-даа кожур херекселдеринин өй-шаанда, эки шынарлыг септелгези — ол улуг сорулгаларын чедишкенин ботандырарын эң-не кол чүүлдеринин бирээзи болур.

МТС-тер болза, социалист күрүнең талазындан көдээ ажил-агыйга болгаш колхозчу тараачынарга дуза көргүзүрүнүн база көдээ ажил-агыйнын социалист чартылгазын улам күштелдиреринин сууру болуп турар.

Бистин областың көдээ ажил-агыйна Коммунист партия болгаш Совет казак чыл бүрүдө канчаар-даа аажок улуг дузаламчыны көргүзүп турар. Ол сактып четпес улуг дузаламчыны ачызында областың социалист күдээзинин ажил-ишчилери көдээ ажил-агыйнын улам ынай күчүлүг көдөрүлүшкүнү дээш, колхозчу шөлдерден бедик болгаш туруштуг дүжүттү алыры дээш, ниитинин мал ажылынын продуктулуун улгатырары дээш демиселди мога-шылап чок чорудуп турар.

Машина-трактор станцияларынын ажылын моон сонгаар улам экижидеринин эң чугула сорулгаларынын бирээзи тракторларнын, комбайннарнын болгаш көдээ ажил-агыйнын өске-даа чепсек-херекселдерин өй-шаанда бедик шынарлыг септел бетлектери болур. Бо улуг ажил-агый, политикти кампааныны чедишкенин чорударынын бүгү аргалары бистин областың механизаторларында бар. Областың МТС-тери болгаш совхозтары сөөлгү чылдарда дыка хөй санын тракторларнын, автомашиналары, станоктары, септелгенин нарын болгаш бөдүүн херекселдерин база өске-даа чүл-бүрү чаа техниканы ап, септелгенин шынарын экижидеринге чугула суурну тургускан.

Тракторларны, комбайннарны болгаш көдээ ажил-агыйнын өске-даа машина чепсек-херекселдерин бедик шынарлыг кылдыр кезектеп септээрин методун Шагаан-Арыг МТС-зи чедип ап турар. Механизмдерин бедик бүдүрүкчүлүг ажылдарын хандырар турар механизаторларнын саны область өзүп турар. Чижээ, Шагаан-Арыгда комбайнер Деметьев, Бюрбю, тракторист Удел-оол, Каа-Хем МТС-те трактористер Прокудин, Д. Мурыгин, комбайнер Н. Будгаков болгаш өскелер-даа.

Областың МТС-тери эртен чылдарга дөмейлээрге бо чылын колхозтарга трактор болгаш өске-даа ажылдарны хөй катип улгатырышкел ажылын 92 хуу чедир механик-засчыткан. Чадык МТС-тер чер ажылынын шынарын бедидер, оон хуусааларын кызырарынын аргаларын база чедип алган. Оон-биле кады колхозчулар келир чылдың бедик дүжүдүнге быжыг суурну салып турар.

Бо чедип алдыган чедишкенингерге бот-оожургаашкын турбас ужурлуг. Беш чыл планынын талазы-биле партиянын XIX съездинин дин-

рективалары социалист күдээ ажил-агыйнын механизаторларынын мурнунга чаа болгаш улам-на нарын сорулгаларын салган. Колхоз бүдүрүлгезинин бүгү адырларын механизастарына, көдээ ажил-агый культуларынын дүжүдүн дыка улгатырарына, мал ажылынын продуктулуун бедидеринге машина-трактор станцияларынын ажылын экижидери улуг ужур-дузалыг.

Тракторлар болгаш көдээ ажил-агыйнын өске-даа машина чепсек-херекселдеринин септелгези чамдык МТС-терде четпес чоруп, боттарында бар турар бүгү аргаларын чөвү-биле ажыглайын турар чоруктары демделгес аргажок. Эртен чылын областың чамдык МТС-теринге септелгени багай организастаанынын харазы-биле чакырылган үезинде машина, тракторлар септелгезин далаш кадында шынар чок кылгаш шөл ажылыңче карап ажит үндүр чоруктарын түнелинде ажил чок турар таварылгалар тургузалаан.

МТС-теринин хөй нуруузунда септелге дыка оожум чоруп турар. Оон туржук, харын Бай-Хаактын, Кызыл-Мажалыктын, Тес-Хемнин машина-трактор станциялары машиналар септелгезинге амдыга чедир бүртүн эгелеп кирбээ. Чадаана, Чаа-Хөл МТС-тери тракторларнын капитал болгаш бөдүүн септелгелерин чаа эгелеп кирген-даа болза, чогуу септелгенин шынарынче улуг кичээниң салбын турар. Ол районнарнын партия райкомнары, райкүсумнар болза, МТС-терин удурткучуларынын харыс салгазын бедидеринге удуртулганы чогуур негелдизинге чедир бедитпей турар. Соруга болза, баштайгы хүндерден эгелээш септелгенин шынарынче улуг кичээниң салып болгаш тракторларнын базистик кезектерин катип тургузарын практикага бүртүн ажыглаары болур. Директорлар, кол инж. верлер, механиктер бүгү ажилдарнын чоруп турарына шынгын рольду тургускан турар болгаш ажылды Урей кылыр чоруктары болдурбас ужурлуг.

Партия, совет болгаш көдээ ажил-агый органнынын, МТС удурткучуларынын, бүгү механизаторларнын сонгаарладып болбас сорулгазы—септелге ажылында хожулашкынары чоокку хүндерде чок кылыр, темпизин шынгын күштелдирер, бедик шынарлыг болуун чедип алыры болур.

Машина-трактор парктарынын бетлекелерин талазы-биле МТС-теринин ажылын хүн-бүрүнүн контролон алырын партия райкомнарын секретарылары, райкүсумнарын даргалары холга алып ужурлуг. МТС бүрүзүң септелгенин чоруп турарынын байдалын үргүлчүнү хайгааралыгына тургузар болгаш септелгедө четпестерин чогуур өйүндө чайладырын хандырар шыдаар, мастерскаядан машинаны септеп үндүреринин графинин чугаа чокку күсүдир арга-хемчеглерин ажилдап кылдыры чугула.

Септелгенин чедишкенин болуру МТС-терини машинанын кезектери-биле үзүктөл чок хандырар хүлээлгелин автотрактор хандыраргазынын область конторазынын болгаш сельхознаб черлеринин боттук ажылындан улуу-биле хамааржыр.

Партия организациаларынын болгаш МТС директорларынын политик талазы-биле орадакчыларынын дайынчы сорулгазы—септелге ажылын дүрген болгаш бедик шынарлыг чорудары дээш механизаторларнын социалист харыжын чедишкенин организастап, боттук удуртулга-биле хандырары болур.

Область Советинин сески сессиясы

Дуун, декабрь 8-те, Кызылдын И. В. Сталин аттыг культура бажынынга область Советинин элчелгил сески сессиясы ажытылган.

Сессияны ажылчы чоннарнын депутаттарынын область Советинин күсүскени комитетинин даргазы эш А. М. Чимба ажиткан сонда сессиянын даргазына депутат эш Алдын-оолду болгаш секретарына депутат эш Александрованы сонгаан.

Сессиянын чугаалажыр айтырларын бадыйлаан:

1. Көдээ ажил-агый артелинин Уставын үрөп турарын узуткаары-

Декабрь 3-те Москвага тайбың талалакчыларынын дөрткү Бүгү-эвилел конференциясы бодунун ажылын үргүлчүлээ. Академик И. Г. Петровскийин илеткелинин талазы-биле боттарынын саналдарына төлөөлөр болза, бүгү делегейге тайбынын херезн камгалаар, улустар аразына найыралды быжыг-лаар деп совет улустун чайгылыш чок тура-соруун болгаш шийтпирлерин илередип турганнар.

Бир дугаарында белорусс шүлүкчү Петр Глебка сөс алгаш, эртен дайынның Белоруссияга таварыштырганы канчаар-даа аажок улуг когаралдарнын дугайын чугаалаан. Дайынның аар-берге чылдарында бистин чүрөктеривисти Совет Эвилелинин улустарынын изиг ынакшылынын сеткили чыгыдып турган. Совет Эвилелинин улустарынын дузасы-биле Белоруссия бодунун балыгларын экиртик болгаш улам байлак, каас-чиник апарган. Ам чүгө улус өөредилгезинин херезнге бодунун бюджетинин 38,2 хуузн чарыгдал турар. Ынааарга АКЦ-та ол чарыгдалдар бюджеттин чүгө чангыс хуузу болуп турар. АКЦ-тин бюджетинин хөй кезин—74 хуузу дайын сорулгаларына чарыгатынып турар деп Петр Глебка чугаалаан.

Индирде ССРЭ-нин эртемнер Академиязынын президентини эш Несмеянов. Ол совет эртемниң ажил-дакчыларынын мурундан конференциянын киржикчилеринге изиг байыры дамчыткан. Боттарынын чурттарынын улустары-биле кезээде кады болурунче, тайбын дээш демиселчилерин бири одургаларына болурунче совет эртемденерин бүгү делегейнин эртемденерин кыйгырып тур деп эш Несмеянов чугаалаан.

Совет эртемниң улуг чедишкенин дугайын чугаалааш, эш Несмеянов болза, совет эртем тайбын сорулгаларга, бистин чуртувуска коммунизм тургузушкунунун херезнге бараан болуп турар деп демделгез.

Москваынын «Кадыр болгаш маиска» заводунун алдарлыг кан эзилдикчизи, алдар-сураа бистин чуртувуска болгаш даштыкыда неперээн Иван Турганов мынча деп меделгез:

— Тайбыңче бистин тура-соруувус кан ышкаш кадыг. Ол хүн-бүрү быжыгып турар. Тайбынын херез бистин илегелди холдарывыста. Совет металлурга мынча дээрлер: бистин каанывыс тайбын тургузушкунга барып турар, ынаача-даа, бир эвес херекелтине бээр болза, бистин чуртувуска халдап дитингилкен дайынын ойтур шаваарына херек кааны база берип шыдаар бис. (Адыш часкаашкынары).

Татар улустун төлээлекчин башкы эш Хакимова совет эрге-чагырганын чылдарында оон республиказынга болган кайгамчык социалист чартылгаларын дугайын чугаалаан.

ССРЭ-нин улустун артизи эш Ишантураеванын чугаалааны:

Санал четпес когаралдарын дайын таварыштырып турар. Дайын дээр-ге өлүрткен миллион-миллион кижилер-ди; ол болза, үргедетинген хоорайлар болгаш суурлар-дыр, ол болза, илеринин, бичи уругларнын карактарынын чаштары болгаш мунгаралары-дыр. Улустарын делегейин чаа дайынның кирип тырттарын орадажып турар америк-англи империалистерге—кижи төрөлгетенин өжөөзинин дайынаарына удур демисежир аксеткилди кижин бүрүзүнүн ыдыктыг хүлээлгези болур.

Чогаалчы Борис Полевой бодунун чугаазына улуг совет улустун тайбын дээш чайгылыш чок демиселинин дугайын, оон тайбын тургузукчу күш-ажылынын дугайын чугаалаан.

Тайбыңче, тайбын күш-ажылче чүткүл бистин социалист тургузуувустун мырынай үнденинден укталган деп чогаалчы демделгез.

Мени бо конференцияже Хабаровск крайнын ажылчы чоннары, ыракта Камчатканын балыкчылары чоруткан деп балык тудар колхозтун колхозчусу эш Малакин чугаалаан. Ынак Төрээн чуртунга ажилдап бээр дег, коммунизмнин алдары дээш ажилдары дег ындыг улуг өөрүшкү, ындыг улуг аас-кежик совет кижиде чок. Бис тайбын дээш бис! Биске дайын хе-

рек чок. Чаа дайынның сертекчилеринге 30 чылдарнын мурунда америк болгаш япон империалистерин Оожум океанче бистин кирип октаанывысты, Хасанны, Халхин-Голду болгаш 1945 чылда япон армиянын алдар чок аштырышкынын сагандырза чогуур. Совет кижилерни кам жажан-даа коргудуп шыдавас. Ол болуп-даа көрбөөн, болбас-даа—бистин характеривисиндыг. (Адыш часкаашкынары).

ВЛКСМ ТК-нын секретары эш Туманова конференциянын төлээлеринге совет аныктардан изиг байыры дамчыткан.

Совет аныктар—бистин улзуувусунун бүгү делегейге тайбын дээш демиселинин идепкейлиг киржикчизи. Коммунист партияга, эш Сталинга кижизитирген совет аныктар бүгү чурттарынын тайбынга ынакшылдыг аныктары-биле найыралдын бедирин быжыгал, демократтыг аныктарынын Бүгү-эвилел федерациясында болгаш студенттеринин Делегей эвилелинде идепкейлиг киржип турар. Аныктарынын ол организациаларынын демисели совет аныктарынын алдар-хүндүзүн көдүрүп, аксеткилди, бөдүүн оолдар, кыстарнын сектелин чаалап ап, оларнын тайбын талалакчыларынын күчүлүг хүрээленгиче кирип турар. Улустар аразына тайбын дээш демиселге совет аныктар моон сонгаар-даа үлегер болур деп эш Туманова чугаалаан.

Совет Эвилелинин тайбынга ынакшылдыг политиканы депшилгелин кижин төрөлгетенин күзөл-соруун болгаш идегелдерин илередип турар. Бис бөдүүн кижилер дайын күзевейн турар бис, бис тайбын ажилдарын, коммунизм тургузарын күзөл турар бис. Бистин Төрээн чуртувустун күчүзүн быжыктырышсаан, бис тайбынын херезнге бараан болуп турар бис дээрзин билер бис. Бодунун күжүнүн ий-үш дакпыр улгатырып, оон-биле тайбынын херезнге бодунун салышкынынын киририн хүлээзин тур мен деп Брианск областың Унечск паровоз депозитун паровоз машинизи эш Аникушин чугаалаан.

Филология эртемнеринин доктору эш Ломтадзе мынча дээш: Улустарын улуг баштыңчызы эш Сталин бодунун «Марксизм болгаш дыл эртемниин айтырлары», «ССРЭ-де социализмнин экономунг проблемалары» деп генийлиг ажилдарында коммунист инителди тургузарынын улуг программазын берип, депшилгелин кижин төрөлгетенин сагыш-сеткилин хайныктырып турар айтырларга долу харынын берип турар.

Дайыннын болдурбазынын шынурун эш Сталин биске айтып берген. «Бир эвес улустар тайбынын камгалаарынын херезн боттарынын холдарына алып болгаш ону тулюнга чедир камгалаар болза, тайбын камгалатынган болгаш быжыглыгына турар» деп баштыңчы өөредип турар.

Бис, совет эртемденер, бистин улуг Төрээн чуртувустун чагаай чорунга улам-на куженишкенин-биле ажилдар бис деп эш Ломтадзе чугаалаан.

Конференциянын төлээзи композитор Капп эстон улустун сорук кирген күш-ажылынын дугайын, совет эрге-чагырганын чылдарында республиканын хоорайларынын болгаш суурларынын амдыралы канчаар чаартына бергенин дугайын чугаалаан.

Москваынын Сталин аттыг автотуудун директору эш Власовтун чугаалааны: — Дайын сөөлүнүн тайбын продукциянын бүдүреринче шилчиринге белеткелдерин чорудар деп эш Сталиннын ооналгазын күсүдеринче бистин заводувус фронтларга кадыг-дошкун тулушкуннар чоруп турда-ла эгелеп кирген турган. Боолар ам-даа динмирет турган үеде бистин заводувуска чүк чүдүрер болгаш чик автомобильдерин конструкцияларын ажилдап эгелей берген турган.

Ростов областың «День урожая» колхозунун даргазы эш Климовка совет берген. Коммунист партиянын тура-соруу-биле, совет кижилерин күш-ажылчы холдары-биле тургустунан Волга-Дон каналынын дугайын, Цимлянское далайын, күчүлүг гидростанциянын дугайын, Донун кандалашкынын

ховуларынын дирлишкенин болгаш колхозтарда кестүп көрбөөн бедик дүжүттөрин дугайын эш Климов чугаалаан.

Сталинчы шааналдын лауреады шофёр эш Савкинниң чугаазына конференциянын киржикчилери изин-биле байырлап ужурашканнар. Ол бодунун машиназы-биле 434 муң километрин капитал септелге чокка эрткен.

Эртенги хуралга Ленинград университетинин профессору эш Сторонкин, Молотов областың Березниковск комбинатынын ажилдакчызы эш Пономарева, Туркмениянын күрүнө университетинин ректору профессор эш Азимов, украин чогаалчы, Сталинчы шааналдын лауреады эш Гончар, Усть-Каменегорск ГЭС-тин тудуунг бетончи эш Керимбаев, Магнитогорскиин кан эзилдикчизи эш Творогов, Башкир театрын режиссеру эш Мубаряков, литва шүлүкчү эш Вальсониен олар база чүве чугаалааннар.

Тайбын талалакчыларынын дөрткү Бүгү-эвилел конференциянын декабрь 3-те кезеки хуралына академик И. Г. Петровскийин илеткелинин талазы-биле саналдар үргүлчүлээ.

Держинский аттыг Трехгорная мануфактуранын орденниг комбинатынын хөй муң кижилиг коллективинин мурундан стахановчу эш Свиринова чүве чугаалаан.

Бүгү делегейге тайбыны камгалаары дээш демиселче кыйгырып тайбынга ынакшылдыг совет күрүнең найсылалы, алдарын болгаш тийелгелерин хоорай Москвадан чангылашып үнүп турар деп болан кээрге, бистин чүрөктеривисти чогаарал-биле бүргетине бээр деп ол чугаалаан.

Тайбын дээш демиселге, Төрээн чуртка болгаш улуг Сталинга алдар кылдыр йөрээлдер салырга, конференциянын киржикчилери анаа димиттиг адыш часкаашкынары-биле ужурашканнар.

Совет медицина эртемниин чагаай сорулгаларынын дугайын академик Филатов чугаалаан. Бис дайын күзевейн турар бис. Бистин-биле кады бүгү чурттарда хөй-хөй миллион кижилер база дайын күзевейн турар. Оруралар алырарын, байырынын аргазын дайын кылдыр санап турар ындыг кижилер бар дээрзин бодаарга, чүрке долдуңуп келир киленишкенин илередиңтер сөс чок тур деп эртемден чугаалаан.

Тайбыны камгалаары дээш, миллион-миллион кижилерин амы-тыны, хөй-хөй миллион бичи уругларнын өртүшкүзүн, кырганнар оожум аас-кежин камгалаар дээш боттарынын үнүп көдүрүп үндүреринче бүгү ажылчы чоннарын кыйгырып тур мен. Дайынның америк-англи кысыкчыларынын кем-буруулуг кынарын тайбын талалакчылары үзе сон шыдаар деп бүүрээр мен. Мен анаа бүүрээр мен, чүге дээрге, тайбын талалакчыларынын күчүлүг шимчээшкенин бажында бистин социалист төрөөн чуртувус демисежип турар. Тайбын талалакчыларынын фронтунун тийелгезинге ханзы-биле бүүрээр мен, чүге дээрге, кижин төрөлгетенин чоокку аас-кежинин демдээ апарган ат болур Иосиф Виссарионович Сталиннын ады бистин тугууста шийдинган. (Үзүктөл чок адыш часкаашкынары).

Оон сонда совет херезженерин Антифашист комитетинин даргазынын орадакчызы эш Парфенова чүве чугаалаан. Совет херезженер тайбын дээш демиселди боттарынын бири черанга ыдыктыг хүлээлгези деп санап турар деп ол меделгез. Социалист бүдүрүлгени, бистин муракчы культуравысты хөжүдеринге совет херезженерин канчаар-даа аажок улуг ролун дугайын эш Парфенова чугаалаан.

Тайбын болгаш бичи уругларнын аас-кежин дээш шийтпирлиг демисежиринче эш Парфенова илерин кыйгырган.

Эртем ажилдакчызы эш Лутта Карело-Фин ССР-нин ажылчы чоннарынын чедишкенин дугайын чугаалаан. Ук крайнын Улуг Октябрын мурунда болгаш совет эрге-чагырганын чылдарында амыдиралын эш Лутта меделгез.

Москваынын штуркатурузу, Сталинчы шааналдын лауреады эш Кутенков найсылала тудуларын дугайын өөрүшкү-биле болгаш сагыш-сеткилин хайнышкыны-биле чугаалаан.

Армениянын улзуунун мурундан тайбын камгалалынын республика комитетинин даргазы, Армян ССР-нин эртемнер Академиязынын президентини эш Амбарцумян болза, армян улус Совет Эвилелинин бүгү улустары-биле кады тайбын туолунга чедир камгалаар деп долу шийтпирлиг деп меделгез. Армениянын ажил-агыйнын болгаш культуразынын бүгү адырларында улуг чедишкенин чүгө Совет Эвилелинин улустарынын, база хамыктын мурунда улуг орус улустун акы-думна дузаламчызынын ачызында чедип алдыганын меделгез.

Бистин тайбынче чүткүдүс болза, культураны камгалаарынче болгаш хөгжүдеринче, эртемни бүгү чедишкенин кижин төрөлгетенин чагаай чорунга ажылдарынче чүткүл болур деп эш Амбарцумян чугаалаан.

Краснодар крайын Старо-Титаровская МТС-тинин комбайнеру эш Головченкоң херезнге Совет Эвилелинин Маадырын болгаш Социалист Күш-ажылдын Маадырын ийн алдын сылдыстары чайыналып турган.

Тайбын тургузушкунун, коммунизм тургузушкунун канчаар-даа аажок улуг, улам өзүп оор сорулгаларын амыдиралга ботандырарда биске тайбын херек, биске тайбын үнелиг деп ол меделгез.

Индирде шаанда хөлекч чоран, ам улустун тоолузу бөдүүн орус херезнге Голубкова. Совет херезженниң бөдүүн, сагыш-сеткил сийник чугаазын төлөөлөр улуг кичээлгелиг диннааннар.

Оон сонда тайбын камгалалынын Казах комитетинин даргазы эш Базанова чүве чугаалаан.

Сураглы совет чогаалчы Ванда Василевская чалбыштыг чугааны кылган.

—Бис—тайбын улус бис. Бис чогаалдыкчыларын улзуу бис. Кайнаар-даа көөрге, амыдаралдык канды-даа болушкуннарынче хайгаарал салырга, каракка бистин тайбынче тура-соруувус, бистин тайбын дээш демиселыви кестүп келир деп чогаалчы чугаалаан. Оон ынай чогаалчы болза, совет улустун польшав улуска белээ—культураны болгаш эртемни Ордунун дугайын чугаалааш, ону совет улуска хүндүлелдин бир херечини кылдыр үнелээ.

Сталинград ГЭС-тин тудуунда кылашпа чоруур экскаваторуну начальниги, Социалист Күш-ажылдын Маадыры эш Усковка конференциянын киржикчилери адыш часкаашкыны-биле ужурашканнар.

ССРЭ-нин хөй-хөй улустарынын төлээлекчилери тайбынын херезнге боттарынын шыңчызынын дугайын, дайынын болдурбас дээш чүндү кылырынга белинин дугайын меделгеп турганнар. Оон дугайын кезеки хуралга Сталин областың Стро-Бешевская МТС-нин трактор бригаданынын бригадири эш Ангелина, мордва шүлүкчү эш Мартынов, Ортаа Азиянын болгаш Казахстаннын мусульманнарын шажын эрге белинин даргазынын орадакчызы Бабаханов, комсомолдун Сталинбад хооркомунун секретары эш Рустамов, Смоленск областың колхозчу эш Кривола, кинорежиссер эш Чнаурели олар чугаалат турганнар.

Декабрь 2-де кезеки хуралга конференциянын төлээлери улустарын тайбын камгалалынын Конгрессинге бар төлөөлөргө чыгыны тургузар талазы-биле комиссияны сонгаан.

ПАРТИЙЖИ АМЫДЫРАЛ

Партияның XIX съездинин шийтпирлерин таныжып турар

Партияның XIX съездинин шийтпирлерин... сьездин башкы Сталиннн төөгүлүг чугазын база «ССР-де социализмнин экономнуг проблемалары» деп ажилын Өвүр районун ажилчы чоннары ханызы-биле өөренип турар. Моон-биле кады сьездинин эрткен түннелдерин танышкан партиянын ноябрь төнчүзүнге чедир 12 кезек чеге болган хуралдарына коммунистернин 90 хуузу киришкен.

Эртине, колхоз тудугларынын талазы-биле улуг чептестерин илереткен. Ылангыя чаа бажынар сан талазы-биле хөй немежип турар, ынчаарга оон шынары дыка куду. —Бистин колхоз 60 чылын чуртталганын 20 бажынарнын кылыр планын чүгле 50 хуу күүсеткен. Пилорама чок болганындан тудуг ажылынга бергелер таваржып турар. Ол ышкаш кадаг, шил чергелин тудугга хереглээр чугула чүүлдерни райпо эккелдирбейн турары канчап-даа шын эвес—деп, эш Эртине негеп турган.

Башкынын фактыларга үндезиндеги шыннын шүгүмчүлөлдөр калбарып турган. Коммунист эш Байыр-оол бодунун саналынга мындаг чептестерин илереткен: —Бисте шүгүмчүлөгө ынак эвес, ылангыя адаандан өрү шүгүмчүлөлдү чүгле аас-биле хүдээп алыр, ону амыдыралга боттадырбас чоруктар удуртукчу коммунистерде безин бар. Район Советинин күүсекчи комитетинин даргазы эш Айдын-оолдун арагалары чоруун. Советтеринин ажылында удуртулганын экижиппейн турарын мурунку хуралдарга чеже шүгүмчүлөөзүн дээр. Ынчалза-даа ол байдал амдыгаа чедир уламчылавышкан.

Чер-черде партия өөрөдигези

Кызылдың алгы заводунун коллективинде партия өөрөдигези багай эвес тургустунган. Бо аразында кичээлин 8 удаа чорудуп, ында пропагандист эш Чадаев белеткелдиг башкылап турар. Бөлүмнүн дыннакчылары кичээл шагындан оозалдаас, пропагандисттин берген ооналдарынын күүседир, дараазынын кичээлинге эки белеткелдиг кээп турарлар. Ындыг дыннакчыларга Исаков, Тушинна болгаш оон-даа өскелер хамааржыр.

Сталинчы Конституцияның Хүнүн районнарда эрттиргени

СТАЛИНЧЫ КОНСТИТУЦИЯНЫҢ ХҮНҮН РАЙОННАРДА ЭРТТИРГЕНИ ЧӨӨН-ХЕМЧИК ЧАДААНА. (Телефон-биле). Сталинчы Конституцияның Хүнүн утуштур Чөөн-Хемчик районунун партия организациялары элээн хемчеглерин алган. Конституцияга холбашкан илеткелдерин, беседаларын чер-черин агитколлективтери ажилышка холбаштыр калбартып турган. Ол бүгү ажыдарнын илерээшкени декабрьнн 4-те районнун культура бажынынга болган 300 ажыг кичи киржикчилик байырыг хуралга район Советинин күүсөкчүсүнүн даргазы эш Даваа бодунун илеткелдиг демдегелп эрткен. Район малын бүрүн организастыг

кыштаглаткан, бо чылдын тудуг планын чедишкенин дооскан, үрезин уруушкунун колхозтар 93 хуу чедир белеткеп турар. Байырладдын хүнүнге белек кылдыр МТС-тин механизаторлары 9 тракторларын септелгезин дооскан. Районда школа назылыг уруглар өөрөдигезе бүрүн хаара туттунган чорук улуг чедишкени болур. Колхозтар төптеринге болгаш суурларга болгулаан хөй кичи киржикчилик байырыг хуралдарга районун ажилчы чоннары улам чаа чедишкенин дээр чүткүлдүг ажылардын демдегелп турган.

Дыңнакчыларның негелдези

Барыын-Хемчик районунун Аянга-ты сумузунда «Комсомол 30 чыл ою» колхозтун партия организациясы (секретары эш Тырас) ында политшоланын ажилын экижидеринин ийтырылгычы кичээлге салбайн турар. Политшоланын дыннакчылары шупту 18 кичи. Пропаганда эш Танын. Кичээлдер сан талазы-биле эрттип турза-даа, шынары эи-не чавыс деннедиг болуп келген. Дыннакчылар кичээлдерге четке келбейн турар. Пропагандист белеткел багай болуп турарынын фактылары илерээ.

Шупту колхозчуларны күш-ажылче ам-даа бүрүн хаара тудуп шыдаваан бис. Трудоденьнин минимун чедир күүсетпейн турар коммунист безин бисте хөй. Бистин колхозта чүгле сут-бараан фермазы бар, ынчаарга инек бүрүзүнден алыр сүттүн үчүдө кылдынмайн турар. Бо талазы-биле районнун көзээ ажыл-агый килдизинин колхозтарга удуртулганын экижидери чугула—деп эш Бадыраа негези.

Район Советинин күүсекчи комитетинин, партия райкомунун коллективинде партия организациясы биле холбаштырбааны черле билдиргир. Политшоланын дыннакчыларынын салган айтырылганын пропаганда биле шын харылап бербейн турар. Ылангыя ленинизмни утказын, КНО чижектиг өстөрүн безин кичээлге тайылбырлап шыдаваан. Партия организациясынын секретары эш Тырас боду дуржулгалыг пропаганда чоран хирезинде-ле политшоланын ажилын ханызы биле сонуурга көрбейн, пропаганда бисе суе бербейн турар. КПСС райкомунд партия эге организациясынын чанында политшоланын ажилын экижидер дугайында дыннакчыларның негелдезин хандырар херек.

Тере-Хөл районнун төвү—Чыргалдың суурда партия өөрөдигези бо чылын чогуур өйүндө эгелээ. Эш Л. Чеснокованын удуртканы партия төөгүзүнү допчу куруун өөренир кол хевирин бөлүмү эки ажилдап турары илерээ. Бөлүмнүн дыннакчылары 13 кичи, олар өөрөдигезинге онза сонуургалдыг болуп, бердинген ооналдарынын хынамчалыг номчуп, чагыс-даа шак үсейин кичээлдеп турар. Тайылбырны дыннакчыларга билдиргир кылдыр дамчыдарыга, өөрөдигезе көсүкү материалдарны чоп ажыглаарына анык пропаганда мергежилди болуп ажилдап турар. Комсомолчу Л. Чеснокова лекциянын кылдыр амгы амыдыралдыг чижектеринге холбаштыр чорудуп, төп болгаш область парлалгаларын эки ажыглап турар.

Обласка ном тарадылганынын айынын түннели

ВЛКСМ-нин Тыва область комитетинин шийтпирин өзугаар бо чылдын октябрьнн 15-тен ноябрьнн 15-ке чедир обласка ном тарадылганынын айы болуп эрткен. Ол ажилды обласкын ном сады, облотребсоюз болгаш союзпечат киришкен. Обласкын комсомол организациясы садыг организациялары-биле кады комсомолчуларын болгаш аныктарын иштинден 259 кичинин ном сады тарадылгына эвилелдээ. Олар 131.380 рубль өртектиг 58.562 кезек номнарын саткан.

Некрасовтун база Фадеевтин, Ажаевтин, Николаеванын болгаш оон-даа өске чогаалчыларын номнары бар. Колхозтар библиотекалары база дыка хөй чаа-чаа номнар-биле деритинген. Тожу районда «Совет Тыванын 5 чыл ою» колхозтун библиотекасына район төвүнүг комсомолчулары 50 ажыг номнарын чедир берген. Мындаг чижектерни хөйну чугаалап болур. Бир эвес комсомол райкомнары, райполар, союзпечаттын салбырлары болгаш золотопродснаб шуптузу эки ажилдаан болза, чедишкенинн түннели оон-даа бедик болур ийик. Бо талазы-биле Чаа-Хөл, Сут-Хөл, Тес-Хем болгаш Барыын-Хемчик районнарын комсомол организациялары, райполары база ном садынын магазинери багай ажилдааннар. Тес-Хем, Бин-Хем, Барыын-Хемчик, Удуг-Хем райполар комсомол организацияларынын негелдери хандырбааннар. Олар боттары ном садылаашкынын айынга эки киришпезинер. Золотопродснаб алдын уургалларынын ажилчыларынын ортузунга ном садылаашкынын калбартырынын ужу-дузазын чедир үнелейн турар.

Удуртулганын деңнелин бедидер

Областын тараа белеткелинин конторазынын партия организациясында партия кежигүннери болгаш партия кежигүннере кандидаттар 7 кичи бар. Оларнын иштинден 3 кичи бодурулде, 4-тү администрацияда ажилдап турар. Бүдүрүлдеде коммунистер стажович күш-ажылдын үлегерин көргүзүп келгенер. Чолаачы Григорий Татарчук «ЗИС—150» деп машина-биле Абакандан Кызылче кывар чүүл сөөртүлгезинин планын 1946 чылдан бээр доктаамал ажыг күүселип келген. Ол-ла үенч дургузунда машина үрели бээр болгаш авария болу бээр хире харысалга чок чорук болбаан. Бо чылын он айларын ажил нормазын 136,8 хуу күүсеткен, азы 81,97 муң тонна-километр эрткен, 855 литр кывар чүүлү камнаан. 200 муң километрге машинаны капитал септелге чокка мааннадыр ол хүлээнген. Ол социалистг хүлээлгени алган соонда 10 муң километр черин эрткен. мааннадын эдиледи эки. Октябрьда ш Татарчук 2507 рубльдин ажилдап дган.

газын ажыглавышкан, партия кежигүнү эвес эштер социалистг чарышка база улуг чедишкенин бергиле болгулаан. Чолаачы Григорий Анянын сөөртүлгенин он айлар планын 110 хуу күүсеткен, 1236 литр кывар чүүлү камнаан. Октябрьда планын 143 хуу күүсеткен. Оон машиназы 111 муң километрин капитал септелге чокка эрткен. а ол ынчаандыр база-ла 200 муң километрин эрттерин хүлээнген. Ол ыраш чолаачылар И. Поминов, И. Кожеников, И. Морозов, К. Безотеевич болгаш оон-даа өске эштер социалистг чарыштын бедиктен хүлээлгелерин алганнар. Кичи бүрүзү машиназы-биле капитал септелге чокка 150 муң километрин эрттерин хүлээнген. Оон ынай 14 чолаачылар ол-ла машиналары-биле 100 километрден эвээш эвес черин капитал септелге чокка мааннадып эрттерин хүлээнген. Амгы үеде чоруп чедип алган. 10 чолаачы Белеткелдер Министертвоузунун Хүндүлел бижин-биле шайнаткан. Областын Хүндүлел самбыразына 3 чолаачы мактактан. Социалистг чарыштын ачызында областын тараа белеткелинин конторазынын автобазасы он айлар иштинде чылдын чүк сөөртүлгезинин планын 122 хуу, тонна-километринин планын 100,6 хуу күүсеткен, а октябрь айнын чүк сөөртүлгезинин планын 152,5 хуу, күүсетинген. Партия организациясы бүдүрүлгө планын күүседир дээр демиселге бодунун организациячкы ролон бедиктен. Коллективте хана солунун, агитхуудустарын, хүндүлел болгаш көргүзүп самбыраларынын ажилы экижиз, көсүкү агитацияны непертеркен.

бүдүрүлгө хуралдары үргүлчү болгаш шүгүмчүлөлдү болгаш ботшүгүмчүлөлдү калбарып турган. Бир эвес автобазанын директору эш Клышников чедишкенинге мензерегенмейн, ажылдын темпизин дүргедиринге бүтүлө иштики кур хөргелдерин долузу-биле ажыглаан болза, чедишкенин оон-даа хөй болур ийик. «Автопарктын белеткелинин хемчээли чавыс. Дандыра кирип турар 139 машиналардан чүгле 70 машина херек кырында ажилдап киржип турар. Дыка хөй машиналар четке ажыглатымайн келген. Эш Клышников болза, ажылдын чавыс көргүзүлгенин үндезин чок чылдагааннар биле тайылбырларын орадалжып турар. Автобазада эргилде хөргөгиз болгаш машиналарнын чугула кезектеринин курлавыры чедишпейн турар деп ол чугаалап турар. Шынында байдал ындаг эвес. Автобазанын складында 140 муң рубль өртектиг машина кезектери бар. Ол болза, ийи-даа чылда четчип болур. Ол херенин ажыглаар херек. Оон-биле бодунда чок кезектерин өске черлерден орнап ап болур. Тараа белеткелинин конторазынын эргелекчизин эш Дев автобаза ажылынын удуртулганын дузалажыр херек. Автобаза кышка багай белеткенген. Вустуг оттулушкун деритинмези. Автомашинаны чылдарынга хөй бензин чарыгатынган. Автобаза маана он айлар иштинде 4 муң литр бензин артыр чарыгдан. Септелге мастерскаязынга чүгле 6 машина кирер, а чолаачыларнын хөй кезин септелген соок үеде ажык черге кылып туралар. Септелгени чүгле чангыс эчлеч-биле организастап келген. Бензин кудар пункту деритинмези. Бо бүгү чептестер болза, коллективтин ажилын баксыраткан. Ноябрьда чүк сөөртүлгезинин планы күүсетинмези.

Ажыгладан ынган машиналар акт өзугаар дужаатынмайн турар. Ынчагаш, машиналарнын хөй-хөй үрүм-кезектери чиде бээр таварылгалар бар. Чолаачыларнын болгаш септелге ажылыныннын техниктиг өөрөдигези ам-даа организастатынмаан. Коллективте политиктиг өөрөдигезе четпес организастатынган. Директор эш Клышников кезээки университеттин программанын боду өөренир деп шийтпирлээ, а херек кырында өөренир турар. Директорнун техник талазы-биле ораакчыты эш Бикасов кезээки университеттин дыннакчызы. ийи ай дургузунда ол чүгле 2 кичээлге олурушкан. Партия организациясынын (секретары эш Сухачев) буруузу-биле политиктиг өөрөдигезин бөлүмнери баштайгы кичээлдерин ноябрьнн ийини чартыныга чедир оозалдап эгелээ. Ажыкчылар ортузунга лекциялар, илеткелдер эвээш номчутунуп турар. Коллективте кичизилдег ажылынын четпези болза, чамдык ажыкчыларнын талазындан күш-ажылдын чурумун сагыбайн турары-биле тайылбырлатынар. Чолаачылар Кукарин, Семенов, Путинцев, болгаш өске-даа чамдык эштер ажыла үргүлчү ээрик кээп турганнар. Ындыг байдал-биле чолаачылар Берзид болгаш Дроздов машиналарга урелишкени таварыштырганнар. Ол бүгү чептестерге директор Клышников база оон ораакчылары эптежип турары канчап-даа таарышпас. Автобазанын чолаачыларынын хүзели болза, беш чыл планын хуусаа бетинде күүседир болур. Ону боттадырар бүгү аргалар бар. Дирекция болгаш партия организациясы бодунун организастыг болгаш дижитидикчи ажыкчыларнын деннелин бедидер херек.

В. БЛИНОВ

ВЛКСМ обкомунун пропаганда болгаш агитация килдизинин эргелекчизинин ораакчызы.

С. АЛЕЕТ. О. ӨПЕН. С. ФАТЕЕВ.

Эш А. М. Кольцов колхозтар даргалары белектээринин талазы-биле областың көдэз ажил-агыйр тумак школазында механик болуп ажилдап турар. Ол бодунун политиктиг билин бедидип, «ВКП(б) төөгүзүнүң допчу курзун» бот өөредилге-биле өөренип турар.

Чурукта: эш А. М. Кольцовтун «ВКП(б) төөгүзүнүң допчу курзун» өөренип олурары.

Чуруу С. Феоктистовтуу.

РАЙОН СОЛУНУНУН АРЫННАРЫНДАН

Ажыктыг инициатива

Мал ажылынын хөгжүлдесинде кол сорулга нийтинин малынын баш санын өстүрери-биле кады оон продуктуулун дыка бедидери болуп хөвөр арттар деп Коммунистг партиянын XIX съездизи айткан. Пардалганын сорулгазы-мал ажылында четпестерин узуткаар дээш шиптирлик демисежери, мурнакчыларнын дуржулгазын пропагандалаары көдээ ажил-агыйнын ажил-ишчилерини съездизини шиптирлерини чедишкенин күөседиринче мобилизастаары болуп.

Каа-Хем районун «Колхозчу» деп солунунун редакциязы (редактору эш Плясовский) үнегил инициативаны эгелеп, элээн хөй номерлерге малдын кышка ажаалгазынын дугайында, мал ажылын хөгжүдери-нин планнарын боттандырар дугайында колхозтар даргаларынын, мал ажылынын фермаларынын эргелекчилеринин, хойжуларнын чүүлдерин, болгаш бичини материалдарын парлай үндүрүп турар.

Чижээлээрге, ноябрь 25-те үнген номерге «Октябрь 14 чыл оо» колхозтун малчынарынын ажил дуржулгазынын дугайында тускай арынны үндүргөн. Артель баштаар черинин даргазы эш Елисеветин чүүлүнде чуугаалап турары болза:

«Бешки беш чыл планынын талазы-биле партиянын XIX съездизинин директиваларын бистин артельдин кежигүннери социалистг Төрөөн чурттуң моон сонгааргы чектелишкенин дээш, коммунизмни тиилелгези дээш демиселдин дайынчы программазы кылдыр хүлээп алган. Артельчи ажил-агыйнын эң чугула адыры—мал ажылынын хөгжүлдесинин дугайында сагыш салышкынын улгатырбышаан, колхозтун кежигүннери нийтинин малынын баш санын өстүреринин чыл планын малдын бүгү чүзүннеринин талазы-биле ноябрь 1-де ажык күөсеткен. Ылаңгы кадарчылар Шведв биле Эней-оол олар улуг чедишкенин чедип алганын.

Мал ажылынга коммунистернин мурнакчы ролунун дугайын партия эге организациязынын секретары

болгаш мал ажылынын фермазынын эргелекчизи эш Малышевтин чуугаалап турары болза: «Мал чемнери белектээринге коммунистер социалистг чарыштын организаакчылары болганнар, чижээ, эш Бадарчи болгаш еске-даа коммунистер ажилдап кылырын нормаларын доктаамал ажык күөседип турганнар. Коммунистер ол ышкаш бригадаларга агитаст-массалыг ажилды чорудуп, агитликторларын үндүрүп турганнар. Малдын турум азыралын эгелээринин мурнунда болган партия хуралына мал чеминин балансызынын дугайын чуугаалашкан. Ам үеде мал чемнеринин чарыгдалын план эугаар чорудуп турар. Мал ажылында ажилдап турар партия кежигүннери эштер Ламажап, Малышева, ол ышкаш комсомолчулар Анна Тавалай, Галина Скрёбова олар боттарынын хүлээлгезин кончуг аксеткилдиг күөседип турарлар».

«Мен кулунарны канчаар доруктуруп турар мен» деп чүүлүнге эш Кузнецов бодунун ажылынын дуржулгазын тодаргай чуугаалап турар. Саанчы эш Скрёбова бодунун 10 айлар дургузунда 13 муң хире литр сүттү саап алганын болгаш 561 күнүнери ажилдап алганын бижип турар. Бызаа ажаакчызы эш Жирнова чаш малды камгалар болгаш оон күш-денгизин бедидер талазы-биле бодунун дуржулгазын көргүзүп турар.

Мал ажылынын мурнакчыларында бар турар эки дуржулганы непертеппишаан, солун болза, четпестери чидиг шүгүмчүлөгө таварыштырар болгаш мал кыштагаладышкынын чедишкенин чорудары, нийтинин мал ажылын хөгжүдеринын күрөөн планын күөседире чаа беш чыл планын күөседиринин херээнге чугула салышкынын болуп, Ленин—Сталинни партиязынын XIX съездизинин төөгүлүг шиптирлеринге оларнын күш-ажылы харызызы болуп деп көдээ ажил-агыйнын ажил-ишчилеринге тайылбырлар ужурулуг.

Таңды райпозунун ажылын экижидер

Чоокта чаа Таңды райпозунун хуучулар төлөөлекчилеринин хуралы болган. Аңаа бо чылдын баштайгы үш кварталдарында бараан саарылгазынын дугайында райпо баштаар черинин даргазы эш Власовтун илеткелли болган.

Илеткелден болгаш аңаа болган саналдардан илерээни болза, райпо бараан саарылгазынын планын 107 хуу, нийтинин чеменилге саарылгазын 123 хуу болгаш көдээ ажил-агый продуктулары белектээрин 102 хуу күөсеткен.

Бир эвес удуртулганы ажил-ишке холбаштыр хун бүрү дыналган болза, райпо амгызындан ыракта бедиди көргүзүлгелер турар ийик. Ол негелде амгы сорулганы ыракта хандырып шыдавайн турар. Эресамчыгал сөөлгү кварталда 140 муң рубль четкен.

Эш Власов бодунун илеткелинге адрлар дугайын демделейин баранын хуралдын киржикчилери четпес деп шүгүмчүлөп турган. Райпо кадр айтырына үелевейн турар,

С. ТУШКОВ.

Колхоз тудуглары

Мурнакчы тудуг-жуларнын хуралы

Чоокта чаа Бай-Тайга районун төвүнге мурнакчы тудугжуларнын болгаш колхоз даргаларынын хуралы болуп эрткен. Ук хуралга 1952 чылда тудуг планынын күөселдезин болгаш 1953 чылда сорулгалар дугайын чуугаалашкан.

Бо чылын районун колхозтарына план эугаар 70 чуртталга бажыннары тудар турган. херек кырында күөсеткени 76. планда мал кажаалары 21, күөсеткени 17, бүдүрүлгө тудуглары 13 турган, күөсеткени 19, культура амдыралдын тудуглары 7 турган, күөсеткени 5. Оон ыңай 103 тонна чугайны, 164 муң тууйбуну, 110 муң саманын районун колхозтары кылып үндүргөн.

Тудуг талазы-биле «Мурнакчы» колхоз чүгдө районда эвес, харын областа бирги черин ап, партия обкомунун болгаш облүкүскомнун шилчиир Кызыл туугу-биле шаннаткан. Ол колхозтун тудугжулары эштер Арагачы, Санчай-оол олар ажил нормазын үргүлчү 150—200 хуу күөседип турар.

Мурнакчы колхозтарын ажык күөсеткени-биле районун колхозтарында тудуг планы нийтизи-биле күөсетипин турар болза-даа, «Тээли», «Дөң-Терек» колхозтар нийти тудугларын планын күөсетпезинин чөвүлө хурал демделгези. Ам «Тээли» колхозтун 50 ажык инек малы кажаа-биле хандыртынмаан. Район организаацияларындан бо ийи колхозка чаш удаа шептеп, 4—5 бажынны халаска тудуп берип турда-ла, тудуг талазы-биле еске колхозтардан хожудап турарлар. Тудугжуларын күш-ажылын болгаш оон төлөвирин чөп чорутпайн, харын көдээ ажил агай артелинин Уставынын айтгышкынын хажылып турарындан оларнын ажылынын бүдүрүкчүлүгү чаасы болуп турар. Чижээ, «Дөң-Терек» колхозка 4 колхозчунун кылган ажилын нийтизи-биле санааш-оларга денге үлештирип турган.

Көп-Сөөктө «Тиилелге» колхозтун колхозчулары ноябрь 25-тен декабрь 25-ке чедир 1953 чылдын тудуг материалдарын белектелгенин шалыпчы айып боттарынга доктаадып алганын. Ук хурал ол колхозтун үнегил эгелээшкенин-деткип, районун бүгү колхозтарына ол шалыпчы айны организаастаар деп шиптирлээ.

О. ЧЕДЕР-ООЛ.

Бажынар немежип турар

Улуг-Хем районун Ленин аттыг колхозунун суурунда чангыс-аай хевирлик чаа чуртталга бажынары көвүдөп турар. Эрткен чылын доозулбаан 8 чуртталга бажынарын дооскан, Дөң-Теректе эрги суурдан көжүргөн 5 бажынны база тудуп алган. Бо чылын Чааты сумдун көжүргөн бир школына болгаш саман-биле кылган хаваң кажаазын доозуп, ажылдала кирген.

Тайгада белектээн тудуг ыяжын машина оруунда сөөртпүшаан, 30 кубометрин тудуг шөлүндө эккеп алган, саман тудуглары хергелээр-биле 1600 ажык саманын хептеп куртаткан.

Бызанчыларнын ишинде хүн нормазын Чамзырын 150 хуу, Дөңгүр-Кара 149 хуу күөседип турар.

К. АНАЯ-ООЛ.

Доктаамал бригаданы тургузар

Кызыл районун Суг-Бажында «Совет Тыва» колхоз (даргазы эш Нурзат, тудуг бригадир эш Мунзекпан) 1952 чылдын тудуг планын күөседир дээш күженишкенин ажил чорутпаш.

Колхозтун тудуг планында 20 чуртталга бажыны, 2 кажаа тудар дээн болза, 8 бажынны чүгдө ханазын салган, база гараж, күш фермазынын тудуглары шала туттунган. Моон ап көөрге, бо колхозта доозулган тудуг чок болуп турар.

Тудуг бригаданын составында 73 кижи санатынып турар болза-даа, херек кырында чүгдө 10 ажык кижи ажилдап турар, а 50 ажык кижинин кайда ажилдап турары билдинмес. Колхоз баштаар черден тудуг ажылына сагыш салбайн, еске ажилдарже күш салып турар болгаш бригадир эш Мунзекпанын талазындан тудуг ажылын башкарып шыдавайн турар.

Колхозка доктаамал тудуг бригаданы тургузуп, оон составын быжылган, тудуг планын күөседир дээш демиселди еске планын ажилдар-биле бир демей күштелдирери чугула.

С. ДОНЗУМ.

Лекция пропагандазын калбартыр

Декабрьнн эгезинде облүкүс, коммун хуралдаар залынга Политиктиг болгаш эртем билдиглерин непердиринин Бүгү-үйдөл нийтелдин районнар салбырларынын баштаар черлеринин даргаларынын чөвүлө хуралы болуп эрткен. Чөвүлө хуралга Эш Сталиннин «СССР-де социализмнин экономнуг проблемалары» деп ажылын база партиянын XIX съездизинин шиптирлерин пропагандалаар сорулгаларын дугайында айтырыгы чуугаалашкан. Бо талазы-биле илеткелди нийтелдин область салбырынын баштаар черинин харысалгалыг секретары эш А. И. Ломаев кылган.

Эш Ломаев бодунун илеткелинге нийтелдин область салбырынын баштаар черинин болгаш районнар салбырларынын баштаар черлеринин шүгүмү-биле бо чылдын эрткен 10 айларынын дургузунда лекция пропагандазын калбартып непердиринин талазы-биле чедип алган чедишкенин чуугаалаан болгаш нийтелдин область болгаш районнар салбырларынын баштаар черлеринин практиктиг ажил-чорудууга-зында улуг четпестерин бар болуп турарын демделгези.

— Нийтелдин область салбырынын баштаар черинден эгелээш районнар салбырларынын баштаар черлеринге чедир нийтелдин чингине болгаш чарыкчы кежигүннени лекциялар бижиринче база номчурунче кошкак организаастап келген. Чүл дээрге, эрткен 10 айларнын дургузунда нийтелдин чингине кежигүннеринин 50 хуузу, чарыкчылар кежигүннеринин 28 хуузу лекциялар бижиринге болгаш номчурунга киришкен, а оон арткааннары мырнай ажилдашаан.

Нийтелдин шүгүмү-биле чон ортузунга номчутунуп турар лекцияларнын хөй нуруузу областын болгаш районнарын мурнунда салдынган ажил-агый болгаш культура тургузушкунунун хөгжүлдесинин талазы-биле сорулгалардан хоорук болуп турар болгаш чамдыктарынын идея-теориялыг денгели кууду. Ол ышкаш белек лекцияларын номчурунга белектенмейн, куду денгеле номчуп турар чоруктар хөй. Нийтелдин районнар салбырлары баштаар черин хуралында болгаш нийтел кежигүннеринин хуралына бижитинген лекцияларын чуугаалайып, хынап көөр чорукту амдыгаа чедир боттандырбайн турар. Ычангаш лекциянын идеялыг шынары дээш демисел калбарбайн турар.

Нийтелдин область салбырынын баштаар чери тематиктиг секциялар-биле боттут ажил чорутпайн турарындан ол секцияларнын ажылы база-ла эки түнелди чедип албайн турар. Ам үеде ажилдап турар тематиктиг 11 секцияларнын 223 кежигүннеринден 10 айлар дургузунда чүгдө 63 кижи лекциялар номчурган киришкен.

Нийтелдин районнар салбырларынын хөй нуруузу боттут ажил планы чокка алачаягаарлап ажилдап турар болгаш нийтел кежи-

гүннеринге методиктиг дузаны көргүспейн турар. Нийтел кежигүнненин хуралдарын болгаш салбырларынын баштаар черлеринин хуралдарын кончуг ховар чып турар Ычангаш нийтелдин район салбырларынын иштики организаастыг ажыдары сандаргай байдалды болуп турар.

Нийтелдин область болгаш район салбырлары партиянын XIX съездизинин шиптирлерин, эш Сталиннин съездизинин түнел хуралына кылган төөгүдүг чуугаазын база оон «СССР-де социализмнин экономнуг проблемалары» деп чаа ажылын ажилчы чоннар ортузунга пропагандалаарынын талазы-биле боттут ажилдар чорудуп шыдашаан.

Нийтелдин районнар салбырларынын ажылынын шак мындыг сандаргай байдалды болуп турарынын чылдагааны болза, нийтелдин область салбырынын баштаар чери оларнын ажылынга удуртулганы болгаш контролду кошкак боттандырдып келгенде болгаш КПСС райкомнарын Нийтелдин районнар салбырларынын ажылына сагыш салбайн, удуртпайн турарында деп илеткелчи чуугаалаан.

Оон ыңай илеткелчи Нийтелдин область салбырынын баштаар черинин болгаш районнар салбырларынын ажылында туруп турар четпестери кыска хуусаанын дургузунда узуткап чок кылгаш, лекция пропагандазын моон сонгаар экижидип чорударыга хамаарышкан практиктиг хемчеглерин чуугаалаан.

Чуугаалашкан айтырыгы талазы-биле санал шүгүмчүлөп калбак болган.

Областын лекция бюрозунда эш Поляков бодунун саналыга районнар лекторлар бөлүктөрүннн кежигүннеринин хөй нуруузу нийтелил кежигүнүнде дапкыр болуп турарын, ычангаш оларнын чангыс лекцияны ийи черини пүткөвказынга номчуп турарын база лекцияларын тематика талазы-биле кызы болуп турарын, лекцияларын куду идея денгеле номчуп турарын, лекция пропагандазын калбартырынга берген хөргөнгин чарыгдатынмайн турарын, культура-чырыдышкын албан черлеринин кышка белектенмезин чуугаалаан.

Күрбаккынын область конторазында эш Кольцов нийтел кежигүннеринде дыка хөй кижилерин чыл-чылы-биле дадывыр хавыртпайн, аңаа-ла ат эдилеп чорудурун, база нийтел кежигүнүнге киреринге көдээ интеллигентилерин районнар салбырларынын организааставайн турарын шүгүмчүлгези.

Нийтелдин Чөөн-Хемчик районда салбырынын баштаар черинин даргазы эш Найдн бодунун саналына 1952 чылдын эгезинден бээр Нийтелдин район салбырынын шүгүмү-биле ажылы чоннар ортузунга 130 ажык янзы-буру темалыг лекцияларын номчаанын, нийтелил кежигүннеринин хуралын 2 каттап эрттиргенин чуугаалавышаан.

Күүселденин хыналдазын ушпун болбас

Чаа беш чыл планын хүлээп алганы-биле холбаштыр ажилчы чоннарын мурнунда тургустунган улуг болгаш харысалгалыг сорулгаларын шиптирлээринин ажылы чоннар депутаттарынын черчер Советтери улуг ролдуг болуп турар. Ычангаш Советтер ажил-агый болгаш культура тургузушкунунун удуртулазын үзүк чокка экижидер ужурулуг.

Партийжи удуртулганын чугула чүүл болза, үндүргөн шиптирлеринин күөселдезинин доктаамал хыналдазын чорудары болуп. Ынчалза-даа шиптирлеринин канчаар күөсетипин турарынын дугайын хынаарынын чугулазын черчер Советтеринин чамдык ажилдакчылары утуп турарлар. Эки, сонуураганчы планнарын тургузуп алза-даа, олар ол планнарын боттанышкынын сонуурап көрбөй турарлар. Ындыг чорук Кызыл райкүсскомда бар.

Ажыл планында райкүсском ажил-агый болгаш культура тургузушкунун бүгү айтырыгларын көрүп турар. Ынчалза-даа ол айтырыгларнын хөй кезин көрдүмзүн хевээр артып турар. Чамдык чуугаалайтын айтырыгларын райкүсском аңаа эрттирип турар. Чижээ, сизен кезиндегиле белектелдер кандыг чоруп турарын, чазанылгага хергелээр ыяш белектелдин болгаш сөөртүлгезинин дугайында райкүсскомун шиптири канчаар күөсетипин турарын июнь 3-те чуугаалайып көөр деп төлөвилгезин турган болза, ол бүгү айтырыглар херек кырында көрдүмзүн. Оон түнелдинде район мал чемни белектээринин планын күөсетпезин, көдээ бол-

гийтелдин район салбырынын интеллигентилерин нийтелил кежигүнүнге кирип алып талазы-биле ажилдарын чорутпайн турарын билдинген. Оон-биле кады, нийтелдин район салбырынын ажылынга нийтелдин область салбырынын баштаар черинден, КПСС райкомундан удуртулганы четпес боттандырып турарын чуугаалаан.

Нийтелдин Бин-Хем районда салбырынын баштаар черинин даргазы эш Мамонов Нийтелдин район салбырынын интеллигентилерин нийтелил кежигүнүнге киреринге хаара тутпайн турарын болгаш КПСС райкомунун Нийтелдин район салбырынын ажылына сагыш салбайн турарын чуугаалаан.

КПСС Таңды райкомунун пропаганда болгаш агитация килдизинин эргелекчизи эш Шабаганов Нийтелдин район салбырынын ажылында четпестерин чуугаалаан. Нийтелдин район салбырынын үчөдунда 23 чингине болгаш чарыкчы кежигүннеринин чүгдө кезин бо чылын лекция номчурунга киришкен. Дыка хөй лекторлар лекцияларын куду идея денгеле номчуп турар. Нийтелдин район салбыры КПСС райкомунун чанында илеткелчилер бөлүкү-биле, лекторлар бөлүкү-биле четпес харылдаашты. Лекториялар кышкы үеде ажилдаарынга белектенмезин.

Бойдус эртемнин секциязынын даргазы эш Назаров Нийтелдин область салбырынын баштаар черинин тус-тус тематиктиг секциялар-биле ажилдавайн турарын, база нийтелдин чамдык кежигүнненин ажил кылбайн турарын, оларнын дугайында Нийтелдин область, район салбырларынын баштаар черлеринин талазындан кандыг-даа хемчег албайн турарын шүгүмчүлгези.

Литература болгаш уран-чүүл секциязынын даргазы эш Быховский Нийтелдин область салбырынын секциялар ажылын боттут удуртпайн турарын, база литературалыг конференцияларын эрттиреринче улуг кичээгиле салбайн турарын, областын беш чыл планынын дугайында лекцияны мынчага чедир биживейн турарын, Тыванын бойдус байлаанын дугайында лекцияларын чок болуп турарын шүгүмчүлгези.

Нийтелдин Барынь-Хемчик районда салбырынын баштаар черинин даргазы эш Мижит-Доржу, КПСС обкомунун лектору эш Тембрек олар боттарынын саналыга Нийтелдин область салбыры тыва дыл кырында лекцияларын Нийтелдин район салбырларынче кончуг эвээш чорудуп турары, чорудуп турар лекцияларын сөс томак болгаш грамматика талазы-биле улуг чазыгыг болуп турары дээш шүгүмчүлгези.

Оон ыңай эштер Скрябинов, Писарев, Монгул-оол, Очур-оол олар тус-тус санал шүгүмчүлөп кылган.

Чөвүлө хуралга КПСС обкомунун секретары эш Соном база чүвө чуугаалаан.

гаш колхоз тудуунун планын чедимче чок күөседип турар.

Оон аңаага райкүсскомун үндүрүп турар шиптирлерини база-ла четпес күөсетипмейн, боттарынын сорулгаларын хаяа чедип ап турар, чүгдө дээрге, оларнын күөселдезинин хыналдазын чогууру-биле организааста-тынмаан болуп турар. Хурал бүрүзүнү соонда шиптирлерини черчерлерже тарадып турар-ла, ыңчалза-даа чүгдө оон-биле кызыгаарлап каяр болгаш ол шиптирлерини канчаар күөсетипин турарын райкүсскомун ажилдакчылары сонуурап көрбөй турар. Күүселденин хыналдазынын дугайында айтырыгы чуугаалайып көрүп турары кончуг хава болуп турар. Чыл эгезинден тура ол айтырыгларын чүгдө ийи каттап планнап, ыңчалза-даа чүгдө чангыс каттап чуугаалашкан.

Контролду чок болуп турарындан чангыс айтырыгы ийи-үш каттап чуугаалайып көөр таварылгалар хөй. Чижээ, февраль 23-те райкүсском «Бай-Булуң» колхозта тудуг ажылынын болгаш ыяш белектелдин дугайында айтырыгы чуугаалайып көрүп турар. Четпестерин илереткеш, ап чорудунган хемчеглеринин дугайын доктааткан хуусаада бижимел-лий илеткээрин райкүсском колхоз даргазынга дааскан. Ону контролдарын көдээ болгаш колхоз тудуунун килдизинин эргелекчизи эш Лыковка дааскан. Ынчалза-даа эш Лыков даандырган херекти чогуур харысалгалы-биле көрбөз болгаш оон түнелдинде шиптир күөсетипмезин, ычангаш райкүсском ол херекти бычаа каттап көрүп, тудугу болгаш ыяш белектелдин үскен дээш колхоз даргазы эш Самороковту

«сагындар» ужурга таварышкан. Ынчалзажок ол колхозта байдал мурнундагы хевээр болуп турар.

Оон-биле кады тудуг болгаш ыяш белектелдин дугайында айтырыгы райкүсском чыл дургузунда дыка хөй каттап чуугаалайып көрүп болуп турар. Ынчалза-даа экижиде чок болган. Чангыс айтырыг талазы-биле элээн каш шиптирлер үндүрүп турарынын орунунга кол кичээгиле күөселденин хыналдазынче, колхозтун организаастаары ажылына угландырган болза чогуур.

Күүсскомун организаакчы ажил-чорудуугазы чүгдө шиптирлер үндүреринде, оларнын күөселдезин контролдарында эвес, харын күөсекчилерин боттарынын ажил-херекти шынарларын бедилеринде болуп, Районда хөй-хөй ажилдакчыларын, оон ишинде көдээ Советтеринин даргаларынын болгаш секретарларынын дуржулгазы эвээш, ычангаш оларга доктаамал деткимче көргүзери чуугула. Семинарлар бо талазы-биле улуг дузалыг болуп. Ынчалза-даа Кызыл райкүсскомунда семинарларын кончуг эвээш чорудуп турар, бир эвес чылдырза-даа аңаа чангыс-аай илеткелдерин номчуп турар. Советтер ажылынын чамдык айтырыгларынын талазы-биле дуржулга солушкунун семинарларга чорутпайн турар.

Ажыл-агый культура амдыралынын бүгү адырларында удуртулганы экижидери, планын шынгын боттандырары, шиптирлеринин күөселдезинин доктаамал хыналдазын организаастаары күсскомунун бирги чергели хүлээлгези болуп ужурулуг.

Н. РЕЛИНА.

Редакцияга Чагалаар

Кызыл-Мажалык школазында

1952—1953 өөредилге чылында өөреникчилерге ханы болгаш быжыг билиглерни бээр дээш Кызыл-Мажалык ортумак школаның башкылары боттарының мурунда улуг, харысалгалык сорулганы салган. Ынчалза-даа, ортумак школаның өөредилге кижизидилгелиг ажылында чамдык бергелер таваржып турар.

Ол школада 240 уруглар күрүнө хандырдыгы-биле өөренип, тускай интернатта чурттап турар. Өөредилгени бедик деннедиг болдураранга болгаш кижизидилге ажылын доктаамал чорударына өздүг таарымчалыг байдалдар ам-даа чедир тургустунмаан. Интернатта чурттап турар уругларнын орунулары чедипшес, арыг-шевер сагыр талазы-биле демисел кошкак тургустунган, ылангыч кижизидилгелерини ажылы сула.

Интернатка номчулгалар, беседалар болгаш культура-массалык ажылар дыка четпес чорутуруп турар болгаш кижизидилгелер чүгле ажыл-агый айтырыгларын кылырынга өйшкөн. Интернатка өөреникчилер бот-кичээл кытырынга таарымчалыг кылдыр тургускан столдар болгаш сандайлар чок. Бо фактылар болза, өөредилге чылынга школаның белеткели четпес болганын тодарайт көргүскен.

Школага, интернатка кижизидилге ажылын үнденип-биле экижидер дугайында школа директору Шерстяков, интернат эргелекчиси эш Кулаков олар кичээнгей салбайн турарлар.

М. САМБУУ.

Библиотека ажылыңче кичээнгей салыр

Өвүр районун «Кызыл тук» колхозта библиотеканы организастап тургускандан бээр ам бир чыл ажып турар. Ол библиотекада политиктиг болгаш уран-чөгөөл дитературалары хөй.

Библиотеканы организастап тургускан болза-даа, ону ажылгалга кирер дугайында ажыл чорувайн турар. Ылангыч номнарнын делгелдеси болгаш номчукчулар ном номчуур стол сандай чок болуп турар.

Шээр мал әдержилгезин чугулага көөр

Ниятинин мал бажын дыка өстүрер, оон продуктулуун бедидеринин сорулгаларын бешки беш чыл ланында тодаргай айткан. Ындыг турбуза, Сүт-Хөл районун Киров аттыг колхозта каракул уксаалыг будурукчулер-биле шээр мал әдержилгезин чорувайн турар.

Колхозтун баштаар чери бо чылдың октябрь 15-тен эгелеп 2 каракул кошкарлар-биле тарып боозадыр дээш 550 хойну тускай үзүп кадарткан болза-даа, ону боттандырып чорудар специалист кижичогундан ол ажыл амга чедир чорутунай, уксаалыг 2 будурукчулер ажылгал чок арттар болгаш колхозтун ыңча баш төрүүр хойлары кызыраар чорукка таваржыр деп турар.

Районун кедээ ажыл-агый килдинден колхоз баштаар чериниң дилээр уруп алган.

М. ДАРЖАЙ.

Үрезин урушкунунче сагыш салыр

Чаа-Хөл районун «Бай-Булун» колхозу үрезин урушкунунче шуут сагыш салбайн турар. Колхоз келир чылдың тарылгазынга 44,8 тонна кызылгас үрезини белеткээр тургаш, декабрьның эгезинге чедир чүгле 26 тоннаны уруп ал, ону безин арыглаваан, оон ыңай 7 тонна арбай, 6 тонна сула, 5,6 тонна чингетараа үрезинерин арыглавайн, поктуг

Келир чылдың тарылгазынга четчир хемчээлди арыг үрезинерин уруп алырының аргазы бар турда-ла «Бай-Булун» колхозтун баштаар чери бо талазы-биле сагыш салбайн турар. Келир чылдың бедик дүжүдүн бедик шынардыг үрезин шийтпирээр ужурулуг.

Х. КУНГАА.

ПАРЛАТЫНМААН ЧАГААЛААРНЫҢ ИЗИ-БИЛЕ

„Аас-биле дыка хөй ажыл бүттү“

Кызылдың кедээ районун «Бай-Булун» колхозунун тудут бригаданын, оон бригадир эш Баартаңнын багай ажылдап турарының дугайында бижикчинин мындыг эгелег чүдүлү «Шын» солунун редакциязы чоокта алган.

Хынап көргөш хемчег алыры-биле ол чүдүлү «Шынын» редакциязы Кызыл районун район Сөвединин күүсөмунче чоруткан.

Райкүүсөмдун ол чүдүлү хынап көөрге четпестерин барышын болган. Багай ажылдап турган Баартаңны колхоз баштаар чери тудут бригаданың бригадиринин дүжүрген. Колхозтун тудут ажылын экижидеринин хемчеглери алдынып турар. деп «Шын» солунун редакциязынга Кызыл район Сөвединин күүсөмунун даргазы эш Кара-оол харылаан.

Кыдат Улус Республикада

Шай бүдүрүлгези

ПЕКИН. «Синьхуажубао» солунун меделеп турарын эзугаар алырга, Муруу-Барын Кыдатта шай бүдүрүлгези сөөлүгү үш чылдың дургузунда дыка өскөн. 1949 чылдын деннели-биле алырга, ол ийден ажыг катап улгаткан. Сычуань болгаш Юньнань можоларда шай бүдүрүлгези онза дүргени-биле өзүп турар. 1952 чылда бо ийи можолар 1951 чылдан 480 хуу хөй шайны бергенер.

Шай бүдүрүлгезинин дүрген катап тургузушкуну болгаш хөгжүлдезин улустун чазанын дузаламчызынын ачызында чедип алдынын. Сөөлүгү ийи чылдың дургузунда кедээ районнарже 200 ажыг тускай эртемнигерни чоруткан. Шай тарыыр кол районнар Юньнаньга, Сычуаньга, болгаш Гуйчжоуга 30 муң му (бир му 0,06 габиле ден шөлүл чаа шай тарылгазынга шингээди) алыр деп көрүп турар.

Бедик үнелел

ШАНХАЙ. Совет культураның болгаш уран-чүдүлдү мастерлеринин Шанхайда келгенине Шанхайның парлагалы улуг кичээнгей салып турар. Совет культураның болгаш уран-чүдүлдү эң улуг ажылдакчыларынын Кыдатта келгени болза, ийи улуг улустарнын аразында культураның харылааларынын калбарарының херзеге чаа салышкын болур деп солуннар айтып турар.

Совет артистерин оюнлары солуннар бедик-биле үнелеп көрүп турар. Совет Эвилелнин культуразы болгаш уран-чүдүлү делегейде эң-не муракчы болуп турар деп «Лаодунбао» солун демделген. Бистин хоорайыкты совет артистеринин туруп турары болза, совет уран-чүдүлдү кайгамчыктыг хевирлерин өөренир арганы бистерге берип турар деп ол солун бижээн.

Совет уран-чүдүлдү мастерлеринин дуржулгазы болгаш оларнын чедикшилерини кыдат уран-чүдүлдү ажылдакчыларына үлгер болур деп «Цзефанжибао» солун бижип турар. (СЭТА).

Бараан саарылгазының өзүлдези

ШАНХАЙ. Аньхуэй можда тараачынарнын калбак массазынын амыдырал деннелинин үзүктел чок өскени-биле холбаштар чонга үлөтүр барааннары садар чорук ай санында көвүдөп турар деп «Цзефанжибао» солун бижип турар. Сентябрь болгаш октябрь айларда барык-ла 500 миллиард юанейниң пестарааны болгаш өске-даа үлөтүр барааннары чонга саткан ийикпе, азы эрткен чылдың ол-ла үезинге бо-даарга 120 хуу хөй болур. (СЭТА).

Кореяда болушкуннар

Кореяның Улустун армиязының Кол командьлалының дыңдады

ПХЕНЬЯН. Корея Улус-Демократтыг Республиканың Улустун армиязының Кол командьлалының декабрь 2-де меделээни болза: Эрткен хунун дургузунда Кореяның Улустун армиязының катыжышкынары биле кыдат улустун эки турачы кезектери дайзынга удур артиллерия адышкынарын бугу фронттуларга чорутканнар.

Улустун армиязынын зениттик кезектери болгаш дайзынның самолеттерин адар адыжык-ачылар дайзыннын ийи самолөдун андара аткан болгаш дөрт самолөттү үрей аткан.

ПХЕНЬЯН. Корея Улус-Демократтыг Республиканың Улустун армиязының Кол командьлалының декабрь 3-те меделээни болза:

Кореяның Улустун армиязынын катыжышкынары-биле кыдат улустун эки турачы кезектери америк-англи эжелекчилерге болгаш лисынамчы шериглерге удур камгалдык тулушкуннарын чорударын үргүлүздүнер.

Декабрь 3-те Улустун армиязынын зениттик кезектери, адыжык-ачыларнын отрядтары, дайзыннын 2 самолөдун андара аткан. (СЭТА).

Кореяда америк ужал-чүлдүң араатанзыг үүлгедиглери

ПХЕНЬЯН. Корея Улус-Демократтыг Республиканың тайбын хоорайларын болгаш суурларын америк ужал-чүл араатанзыг эзу-биле бомбалаарын үргүлүчүлөп турар. Чүс ажыг америк реактивтик истребительдер болгаш штурмовщиктер ноябрь 17-де эртенгиниң 8 шактан кезээкиниң 6 шакка чедир Чхоньчжинь хоорайны база оон кыдыкы черлерин бомбалаан болгаш бооллап турган. Агаар дээрбечилери Чхоньчжинь хоорайның тайбын кварталдарынче болгаш кыдыкы суурларынче аны-бүрү хемчээлди чус-чус бомбалаарын октааннар. Хөй санныг тайбын чурттакчылар өлгөн болгаш балыгланганнар. Агаардан бомбалаашкы-биле чергелештир ол хоорай далайдан күчүлүг калдыгыны боолаашкына база таварышкан. 11 америк корабльдер, оон иштинде бир крейсер болгаш бир каш эминештер шериг объектизи чок хоорайже 200 ажыг снарядтарны бооллаан. Хөй санныг чуртталга бажынары болгаш чер бажынар үрелген болгаш өртөнгөн. Ол-ла үеде уаус школаның бажыны база өртөнгөн.

Ол-ла хун 47 америк штурмовщиктер болгаш бомбардировщиктер Сонгу Хамген провинцияда Килчу уездиниң Килчу волостиниң тараачын чурттакчылыг суурун алды

шак дургузунда бомбалап, боолааннар. Америк интервентилер нинитизи биле бо черже аны-бүрү хемчээлди 500 ажыг бомбалаарын октааннар. Оон түнелинде он-он тараачын чоннарнын бажынары үрелген, хөй санныг тараачынар өлгөн болгаш балыгланган, оон иштинде херзэ-женнер, кырганнар болгаш бичин уруглар бар.

Ноябрь 17-де 13 америк самолөттар тайбын чурттакчылыг черлерге он-он бомбалаарын октап, Сонгу Хамген провинцияның Кенсон уездинче халдаашкыны кылган. Кенсон хоорайда школа болгаш рынок калдыгын бомбалаашкына таварышкан. Ол хун рынокка келди он-он тараачынар чазылган америк бомбадан өлгөннер. Кичээл болуп турган херзэженнерниң улусчу школаның 27 өөреникчилер өлүрткен.

Кореяның төп телеграф агентиленин меделеп турарын эзугаар алырга болза, америк агаар дээрбечилери ноябрь 18-те болгаш 19-та өске-даа чурттакчылыг хөй черлерин бомбалаашкына болгаш боолаашкына таварыштарган. Ол халдаашкынарын түнелинде чус-чус херзэженнер, кырганнар болгаш бичин уруглар өлгөн болгаш балыгланган. (СЭТА).

Англи солдаттарның Герман Демократтыг Республикаже киргени

БЕРЛИН. АДН агентиленин дыңдадып турары болза: Англи солдаттар Джон Смит, Фрэнсис Румф, Дэвид Джеймс олар Герман Демократтыг Республиканың чазанын адынга чагаа чоруткаш, республиканың девискээринге оларга политиктиг хоргадаал тыпсырынын дугайында дилег кылганнар. Чагаада чугаалап турары болза:

Герман Демократтыг Республиканың чазанага.

Моон адаанда ат салган, Уэльс гвардиязының Барын Берлинде англи Рейн армиязынын составында албан эртинтип турар 1-ги батальонун солдаттары бистер Герман Демократтыг Республикага бистин ажылаарыны бөлгаш чурттарынысты чөпшээрэрин Герман Демок-

раттыг Республиканың чазандан дилээр деп шийтпирледивис.

Бис Великобританияның болгаш бодуустун улустуустун партиялары болуп турар болузууса даа, Герман Демократтыг Республикага турарын күзөп тур бис. Оон үнденин чүл дээрге, Великобританияның америк капиталистеринин аэродрому болуп хуула бергени болгаш дайын кыпсыкчызы болу бергени болур. А бис, солдаттар, бүгү англи улус-биле бир дөмей, дайын күзөвейн турар болгай бис. Бис чүгле тайбын күзөп турар бис.

Джон Смит, Фрэнсис Румф, Дэвид Джеймс.

1952 чылдың октябрь 15.

(СЭТА).

Индий-Кыдатка өкчөпсөк сөөртүп чедиреринден дани суднонун экипажының чөрчезини

БЕРЛИН. АДН агентиленин дыңдады-биле алырга, амгы үеде Килде септелгеде турар «Лотте» деп дани суднонун экипажи Индий-Кыдатка өкчөпсөк сөөртүп чедиреринден чөрчүп каапкан. Суднонун

баар черин айтыпкан доранна эки пажтык бугу кежигүнери, оон иштинде капитаны база ажылдан үндүрерин негезнер.

(СЭТА).

Харысагалыг редактор О. А. ТОЛГАР-ООЛ.

1953 чылда областың «Шын» солунунун чагыдылганы эгелезин

ЧАГЫДЫЛГАНЫҢ ӨРТӨӨ:

Чылда — 52 рубль 20 копеек

Чартык чылда — 26 рубль 10 копеек

8 айда — 13 рубль 05 копеек

Неделяда 5 үнер.

Чагыдылганы «Союзпечатьтын» хоорайларда килдистер, харылаза салбырлары болгаш агентилери, а ол ышкаш бүдүрүлгелерде, алба черлеринде, совхозтарда болгаш колхозтарда хөй-инити төлээлекчилери хтлээп ап турар.

Оон-биле кады областың:

«ТУВИНСКАЯ ПРАВДА», «ТЪВАНЫҢ АНЫЯКТАРЫ» —

«МОЛОДЕЖЬ ТУВЫ», «СЫЛДЫСЧЫГАШ»

солуннарын чагыдылганы база хүлээп ап турар.

Шунту чагыдылгалыг турарынче!

СОЮЗПЕЧАТЬ.

Колхоз тургузушкунунун айтырыгларының талазы-биле юридиктиг консультация

АЙТЫРЫГ. Хойларның электримеханизациян кыргыздазының дугайында колхозтардан кандыг төлеверин тырттары? База машина-трактор станцияларын электри кыргызда агрегаттарының кыргызчыларының күш-ажылын канчаар төлөп бээрли?

ХАРЫЫ. Машина-трактор болгаш машина-мал ажылының станцияларының колхозтарга чорудуп турары, хойларнын электримеханизациян кыргыздазының талазы-биле ажыл дугайында натура төлеверин дараазындагы хемчээлдерге (кырган дүктүн санында хуу-биле) доктааткан: чинге дүктүн талазы-биле 2,5-чартык чинге дүктүн—3,5, чартык кадыг дүктүн—4,5, кадыг дүктүн—6,0 хуу.

МТС-тер болгаш машина-мал ажылының станциялары болза, хойларнын электримеханизациян кыргыздазының талазы-биле ажыл дугайында санажылгаларны натура төлеверинин үстүндө көргүскен хемчээлдерин эзугаар 1952 чылдың күзүндө колхозтарга кирип турар.

Машина-трактор болгаш машина-мал ажылының станцияларының «РСА—12» деп электри кыргызда агрегаттары 1952 чылдың күсүкү кыргыздазынга, ол ышкаш хойларнын 1953 чылда кыргыздазынга бүдүрер ажылдын дараазындагы ээлчег нормалары доктаатынган:

Хойларнын часкы кыргыздазынга: Бир агрегатка: чинге дүк кыргыз талазы-биле—13,8 центнер, чартык чинге дүк—12 центнер, чартык кадыг дүк—8,4 центнер, кадыг дүк—6 центнер.

гылдазының талазы-биле—115 килограмм, чартык чинге дүк—100 килограмм, чартык кадыг дүк—70 килограмм, кадыг дүк—50 килограмм.

Хойларның күсүкү кыргыздазынга: Бир агрегатка: чартык кадыг дүк кыргыздазының талазы-биле—6 центнер, кадыг дүк—4,2 центнер.

Бир кыргызчыга: чартык кадыг дүк кыргыздазының талазы-биле—50 килограмм, кадыг дүк—35 килограмм.

Электри кыргызда агрегадынның начальнигинин күш-ажыл төлеверин 30 рубль хемчээлге, агрегатка доктаатынган бүдүрер ажылдың ээлчег нормаларын күсеткени дээш эдикчи-инструкторга болгаш шалыпчыга—20 рубль хемчээлге, ыңчаарга доктааткан ээлчег нормаларын күсеткени дээш кыргызчыларга—20 рубль хемчээлге доктааткан.

Ээлчегин дургузунда бүдүрер ажылдын нормазында ажыр кырган дүк дээш агрегаттын начальнигин, эдикчи-инструкторун, шалыпчынын болгаш кыргызчынын күш-ажыл төлеверин бедиктен өртөктер эзугаар 50 хуу чедир тыпсыр.

Хойларны эки кырганы—дүктү тоглатпааны, рунону дитпирлавааны болгаш хойларнын кезин кеспезин дээш машина-трактор болгаш машина-мал ажылының станциялары кырганы хой бүрүзүнүң дугайында дараазындагы хемчээлдерге немелде шаңналдарны төлээр:

Электри кыргызда агрегадынның начальнигинге: чинге-рунолул болгаш чартык чинге-рунолул дүк дээш—6 копеекти, чартык кадыг дүк болгаш дүк дээш 4 копеекти; Эдикчи-инструкторга болгаш ша-

лыкчыга: чинге-рунолул болгаш чартык чинге-рунолул дүк дээш—4,5 копеекти, чартык кадыг болгаш кадыг дүк дээш—3 копеекти;

Кыргызчыларга: чинге-рунолул болгаш чартык чинге-рунолул дүк дээш—40 копеекти, чартык кадыг болгаш кадыг дүк дээш—30 копеекти немей төлээр.

Сүрүп одарларды одарларга ажыл үезинде электри кыргызда агрегаттарының начальниктеринге, эдикчи-инструкторларга, шалыпчыларга болгаш кыргызчыларга херек кырында ажыл төлеверинге немелден 20 хуу хемчээлге төлөп бээр.

АЙТЫРЫГ. Дүжүт ажаап алышкыныга ажыдаанынын дугайында комбайнларнын дузалакчылары-биле санажылгаларны колхоз канчаар чорудар ужурулу?

ХАРЫЫ. Машина-трактор станцияларының «Сталинец», «Коммунар» болгаш боду чоруур «С—4» деп комбайнларына ажылдап турган комбайнларнын дузалакчыларына ажаап алган гектар бүрүзүгө 0,45 күш-хунун санап бээр. Комбайнларга, оларнын дузалакчыларына бүдүрер ажылдын хун нормазында ажыр кестирген гектарларга күш-хуннерин бүдүн чартык хемчээлге санап бээр.

Ужуп чыгыпкан тарааларынын ажаап алышкыныга МТС-тер директорлары комбайнларга-даа, оларнын дузалакчыларына-даа кылганын барымдалаар өртөктерин 40 хуу хемчээлге чедир бедидип болур.

АЙТЫРЫГ. МТС-терин трактор-биле сизген кестирер машиналарының бижектерин шалырынын кымнын күсели-биле чорударыл, МТС-тин азы колхозтун күсели-биле чорудар бе?

ХАРЫЫ. Сизген кезер машиналарнын бижектерин шалыры кылдыр колхоз болза, МТС-биле колхозтун керээзин эзугаар дуржулгалыг ажылдакчыларны үндүрүп бээр